

ЄСВ У 2016–2018 РР.: НАДХОДЖЕННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ

Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України
вул. Лютеранська, 28а, офіс 1
01024, м. Київ, Україна
тел. +38 044 290 47 37
info@feao.org.ua
www.feao.org.ua
www.facebook.com/feao.vru/

У публікації проаналізовано особливості адміністрування та нарахування ЄСВ у 2016–2018 рр. Значну увагу приділено вивченню індикативних показників та очікуваних надходжень сум ЄСВ. Зокрема, проаналізовано основні положення Методичних рекомендацій визначення індикативних показників та очікуваних надходжень сум ЄСВ та відхилення помісячних прогностичних показників від тих, що сформовано на початку бюджетного року. Також порівняно планові та фактичні надходження внеску та надходження в розрізі категорій платників.

Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України створено в межах проекту, що імплементується консорціумом партнерів, адмініструється Вестмінстерською фундацією за демократію (WFD) та фінансується програмою «Підтримка реформи управління державними фінансами» Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) за дорученням Федерального міністерства економічної співпраці та розвитку Німеччини (BMZ) та Міністерства Великої Британії з питань міжнародного розвитку (DfID).

Завдання Офісу полягає в посиленні ефективності та якості економічного й фінансового законодавства, яке розробляє й ухвалює Верховна Рада України, та підвищенні рівня використання наявної в Україні фінансової інформації для здійснення ефективного нагляду за діяльністю уряду.

Передрук цього матеріалу авторизований. Дозвіл на використання або передрук тексту необхідно отримати напряму від власників прав.

Підготувала: Марина Стадник.
За заг. редакцією Віктора Мазярчука.

Думки, висловлені в матеріалах автора (ів), необов'язково відображають точку зору ОФЕА, його працівників або представників наглядової ради.

Автор не є співробітником, не консультує, не володіє акціями та не отримує фінансування від жодної компанії чи організації, яка мала б користь від цього матеріалу, а також жодним чином з ними не пов'язаний.

© Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Особливості адміністрування та нарахування ЄСВ.....	4
2. Визначення індикативних показників та очікуваних надходжень сум ЄСВ	8
2.1. Опис Методики визначення індикативних показників та очікуваних надходжень сум ЄСВ.....	8
2.2. Особливості представлення планових показників ЄСВ.....	10
3. Результати виконання планових надходжень ЄСВ.....	12
4. Аналіз надходжень ЄСВ за категоріями платників	15
ВИСНОВКИ	18

ВСТУП

Відповідно до ст. 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом¹.

З огляду на це виникає необхідність дослідження системи функціонування єдиного соціального внеску (далі – ЄСВ), особливості адміністрування та прогнозування якого впливають на ефективність роботи системи соціального страхування громадян.

Згідно із п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» ЄСВ – це консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування².

З жовтня 2013 року обов'язок обліку платників ЄСВ, забезпечення збору та ведення обліку страхових коштів, контроль за повнотою та своєчасністю їх сплати, ведення Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування покладено на Державну фіскальну службу України (далі – ДФС України)³.

У цьому дослідженні використано інформацію, отриману від ДФС України у відповідь на запити ОФЕА. Зокрема, проаналізовано особливості адміністрування ЄСВ, а також підходи ДФС України до прогнозування внеску та доведення даних індикативних показників Пенсійному фонду України. Період дослідження – з 2016 року, оскільки саме з 01.01.2016 року було знижено ставку ЄСВ до 22%.

Основна мета дослідження – проаналізувати особливості визначення індикативних показників ДФС України та їх відхилень.

---

¹ Конституція України від 28.06.1996 року №254к/96-ВР. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

² Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 року №2464-VI. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

³ Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи» від 04.07.2013 року №404-VII. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/406-18>.

1. Особливості адміністрування та нарахування ЄСВ

Адміністрування ЄСВ регулює низка законів, наказів Міністерства фінансів України (далі – МФУ), постанов Кабінету Міністрів України (далі – КМУ), Пенсійного фонду України (далі – ПФУ), а також листів ДФС України⁴. До основних належать:

- Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування»⁵;
- Постанова КМУ «Про затвердження пропорцій розподілу єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування»⁶;
- накази МФУ:
  - «Про затвердження Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування»⁷;
  - «Про затвердження Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування»⁸.

Нарахування ЄСВ здійснюється роботодавцем та іншими особами, які відповідно до чинного законодавства зобов’язані сплачувати єдиний внесок з урахуванням категорій застрахованих осіб, бази нарахування і розмірів ЄСВ, у межах максимальної величини бази нарахування внеску (табл. 1).

Таблиця 1

Платники, база та ставки ЄСВ

Категорія платника (страхувальника)	База нарахування	
	Заробітна плата, лікарняні, допомога по вагітності та пологах	Винагорода за договорами цивільно-правового характеру
Підприємства, у т. ч. самозайняті особи, по доходах звичайних працівників	22%	
Підприємства по доходах працівників-інвалідів*	8,41%	22%

* окрім роботодавців-ФОП, які до доходів працівників-інвалідів застосовують ставку 22%.

⁴ Законодавство ДФС України. Єдиний внесок на загальнообов’язкове державне соціальне страхування. Отримано з: <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/ediniy-vnesok-na-zagalnoobovnyazkove-/>.

⁵ Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 року №2464-VI. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

⁶ Постанова КМУ «Про затвердження пропорцій розподілу єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування» від 26.11.2014 року №675. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2014-%D0%BF>.

⁷ Наказ МФУ «Про затвердження Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування» від 20.04.2015 року №449. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0508-15>.

⁸ Наказ МФУ «Про затвердження Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування» від 14.04.2015 року №435. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0460-15>.

Підприємства всеукраїнських громадських об'єднань інвалідів, зокрема УТОГ та УТОЗ**	5,3%	5,3%
Підприємства та громадські організації осіб з інвалідністю**	5,5% – на доходи працівників-інвалідів; 22% – на доходи інших працівників	22%

** кількість працівників-інвалідів – не менше 50% від загальної чисельності працівників за умови, що фонд оплати праці інвалідів – не менше 25%.

Джерело: ч. 5 ст. 8 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 року №2464-VI.

До застрахованих осіб належать:

- наймані працівники на підприємствах, установах, у фізичних осіб-підприємців та в осіб, які провадять незалежну професійну діяльність;
- фізичні особи-підприємці¹⁰.

Сьогодні основна ставка ЄСВ становить 22%. Зауважимо, що до 2016 року ставка була 34,7% (за договорами цивільно-правового характеру та для фізичних осіб-підприємців), а залежно від класу професійного ризику виробництва диференціювалася від 36,76 до 49,7%. Також з 2016 року було виключено найманих працівників із переліку платників єдиного внеску, тому із заробітної плати (доходу) працівників ЄСВ більше не утримується (2, 2,6; 2,85; 3,6; 6,1%).

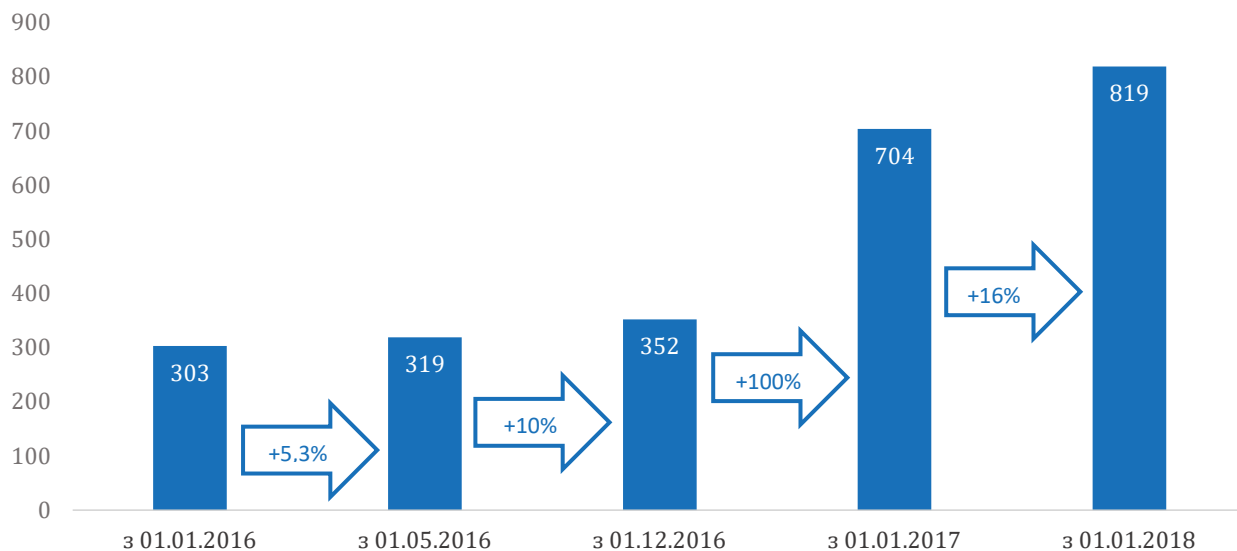
Що стосується розміру ЄСВ, то законодавчо встановлено мінімальний та максимальний розмір бази нарахування та сплати внеску, які залежать від розміру мінімальної заробітної плати (далі – МЗП) станом на певну дату (рис. 1.1-1.2). Мінімальна сума ЄСВ визначається як 22% від МЗП, а максимальна – 22% від 15 розмірів МЗП.

Так, у 2018 році мінімальна база для нарахування ЄСВ становить 3 723 грн, а максимальна – 55 845 грн. Це говорить про те, що роботодавці із заробітної плати працівника за основним місцем роботи, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, та фізичні особи-підприємці з доходу (прибутку) не можуть сплатити менш ніж 819,06 грн та більше ніж 12 285,9 грн ЄСВ на місяць.

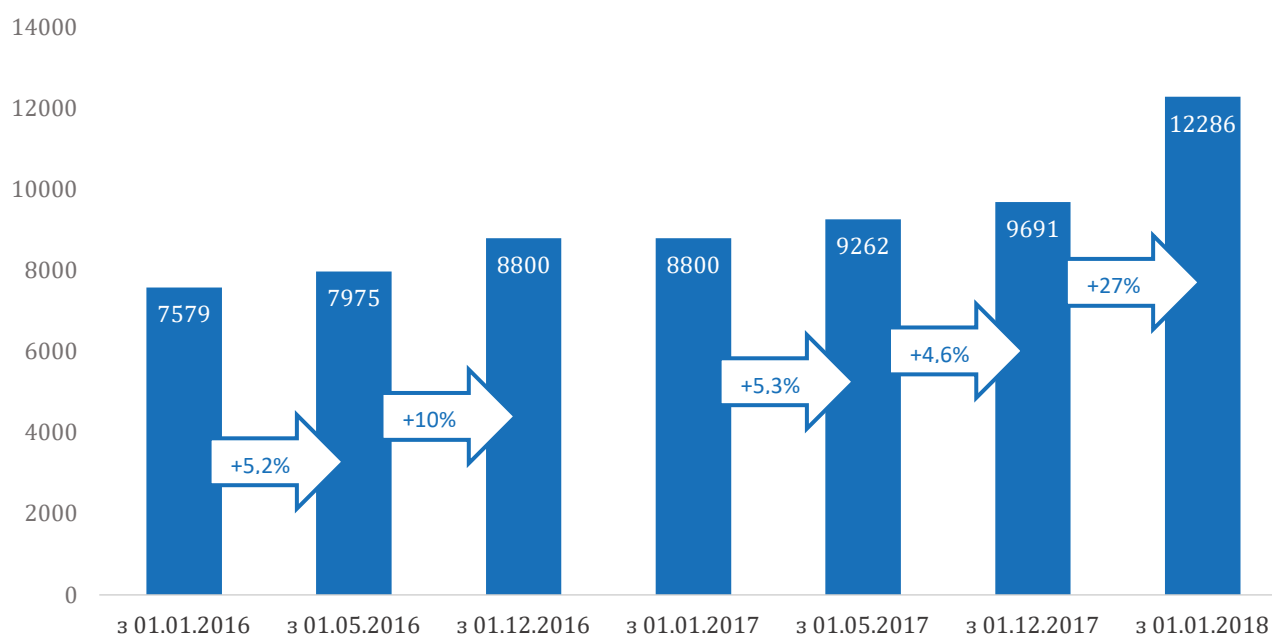
До 01.01.2018 року максимальною базою для нарахування ЄСВ було 25 прожиткових мінімумів працездатного населення (далі – ПМ). Така зміна призвела до збільшення максимальної суми ЄСВ у 2018 році в середньому на 2 тис. грн.

⁹ Застрахована особа – фізична особа, яка відповідно до законодавства підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню і сплачує (сплачувала) та/або за яку сплачується чи сплачувався у встановленому законом порядку єдиний внесок.

¹⁰ Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 року №2464-VI. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.

Рис. 1.1. Динаміка розміру сплати мінімальної суми ЄСВ у 2016–2018 рр., грн

Рис. 1.2. Динаміка розміру сплати максимальної суми ЄСВ у 2016–2018 рр., грн

До 01.12.2016 року темп приросту (зміни) мінімального та максимального розмірів ЄСВ був аналогічним. Однак з 01.01.2017 року ця тенденція зазнала змін, що зумовлено збільшенням розриву між розміром МЗП та ПМ. Так, з 01.01.2017 року розмір МЗП порівняно з показником на 01.12.2016 року зріс на 100% (з 1 600 до 3 200 грн), при цьому розмір ПМ залишився на тому ж рівні – 1 600 грн. Також ПМ протягом 2017–2018 рр. зазнавав змін тричі щорічно (у середньому на 4,5%), тоді як МЗП залишалася на рівні, встановленому на 1 січня відповідного року.

Надходження від ЄСВ не відображаються в Державному бюджеті України, а розподіляються між фондами соціального страхування у законодавчо визначеній пропорції¹¹:

¹¹ Постанова КМУ «Про затвердження пропорцій розподілу єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 26.11.2014 року №675. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-2014-%D0%BF>.

- Пенсійний фонд України – 85,6%;
- Фонд соціального страхування (створено внаслідок реорганізації Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності) – 9,2%;
- Фонд соціального страхування на випадок безробіття – 5,2%.

Дещо інший розподіл ЄСВ, сплаченого за військовослужбовців:

- Пенсійний фонд України – 97,3%;
- Фонд соціального страхування на випадок безробіття – 2,7%.

Отже, законодавчо визначено, що найбільша частка ЄСВ зараховується до ПФУ. При цьому ДФС України, на яку покладено обов'язок адміністрування ЄСВ, прогнозує показники внеску та доносить їх відповідними листами до ПФУ. Тому в наступному розділі розглянуто особливості визначення індикативних показників та очікуваних надходжень сум ЄСВ протягом 2016–2018 рр.

2. Визначення індикативних показників та очікуваних надходжень сум ЄСВ

Одне із завдань ДФС України полягає у контролі за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів¹². Воно реалізується в першу чергу шляхом організації діяльності ДФС України із:

- визначення індикативних показників за закріпленими платежами;
- забезпечення надходжень платежів до бюджетів та сум ЄСВ.

Визначення індикативних показників надходжень ЄСВ здійснюється відповідно до Методичних рекомендацій щодо визначення індикативних показників та очікуваних надходжень сум ЄСВ у розрізі територіальних органів ДФС (далі – Методика щодо ЄСВ)¹³.

2.1. Опис Методики визначення індикативних показників та очікуваних надходжень сум ЄСВ

Методику щодо ЄСВ розроблено з метою:

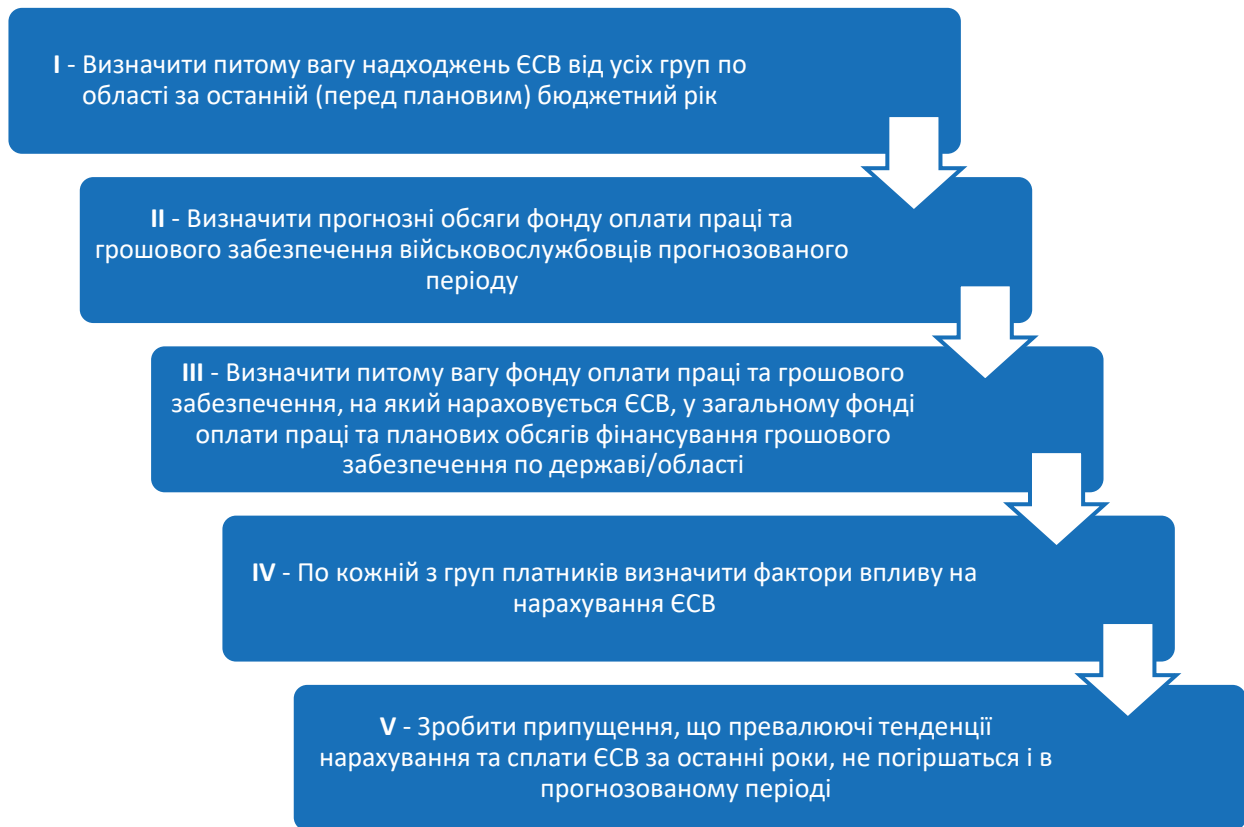
- уніфікації організаційно-методологічних підходів визначення індикативних показників та очікуваних надходжень ЄСВ;
- покращення їх обґрунтованості;
- забезпечення надходжень ЄСВ відповідно до показників соціально-економічного розвитку держави та областей.

На рис. 2 представлено алгоритм розрахунку індикативного показника та очікуваних надходжень ЄСВ.

---

¹² Постанова КМУ «Про Державну фіскальну службу України» від 21.05.2014 року №236. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>.

¹³ Методичні рекомендації щодо визначення індикативних показників та очікуваних надходжень сум ЄСВ у розрізі територіальних органів ДФС України: затв. наказом ДФС України від 27.04.2017 року №305. Отримано у відповідь на запит: лист ДФС України №12648/С/99-99-13-02-01-14 від 22.08.2018 року.

Рис. 2. Алгоритм розрахунку індикативного показника та очікуваних надходжень ЄСВ¹⁴

Основні джерела інформації для визначення індикативних показників ЄСВ:

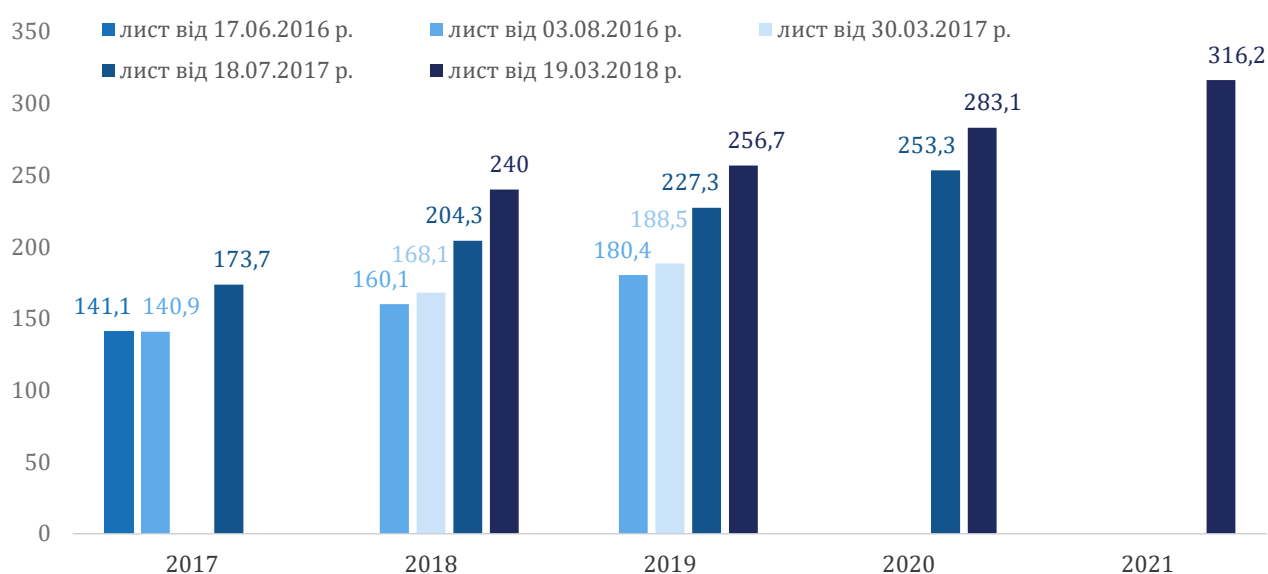
- узагальнена інформація про суми нарахувань ЄСВ в цілому по Україні та в розрізі областей;
- дані органів Державної казначейської служби України;
- динаміка обсягів нарахувань та сплати ЄСВ;
- тенденції останніх років;
- питома вага та динаміка часток надходжень ЄСВ від кожної групи застрахованих осіб у загальному;
- превалюючі тенденції зміни динаміки частки надходжень ЄСВ;
- пояснювальна записка до проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік:
  - інформація про загальний фонд оплати праці,
  - фонд оплати праці військовослужбовців тощо;
- інформація про контингент страхувальників та застрахованих осіб тощо.

¹⁴ Методичні рекомендації щодо визначення індикативних показників та очікуваних надходжень сум ЄСВ у розрізі територіальних органів ДФС України: затв. наказом ДФС України від 27.04.2017 року №305. Отримано у відповідь на запит: лист ДФС України №12648/С/99-99-13-02-01-14 від 22.08.2018 року.

2.2. Особливості представлення планових показників ЄСВ

Для забезпечення стабільного надходження коштів, необхідних для своєчасної виплати пенсій та допомоги в межах фонду оплати праці найманих працівників, грошового забезпечення військовослужбовців на поточний рік, ДФС України може доводити індикативний показник надходжень ЄСВ до територіальних фіскальних органів, а також ПФУ на певний календарний період: місяць та/або квартал, та/або рік.

Зауважимо, що прогнозні обсяги надходжень ЄСВ визначаються на середньострокову перспективу з урахуванням макроекономічних показників економічного та соціального розвитку України, схвалених Постановою Кабінету міністрів України «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України» на три послідовні бюджетні роки. При цьому із внесенням змін до згаданої постанови відбувався перегляд індикативу ЄСВ (рис. 3).

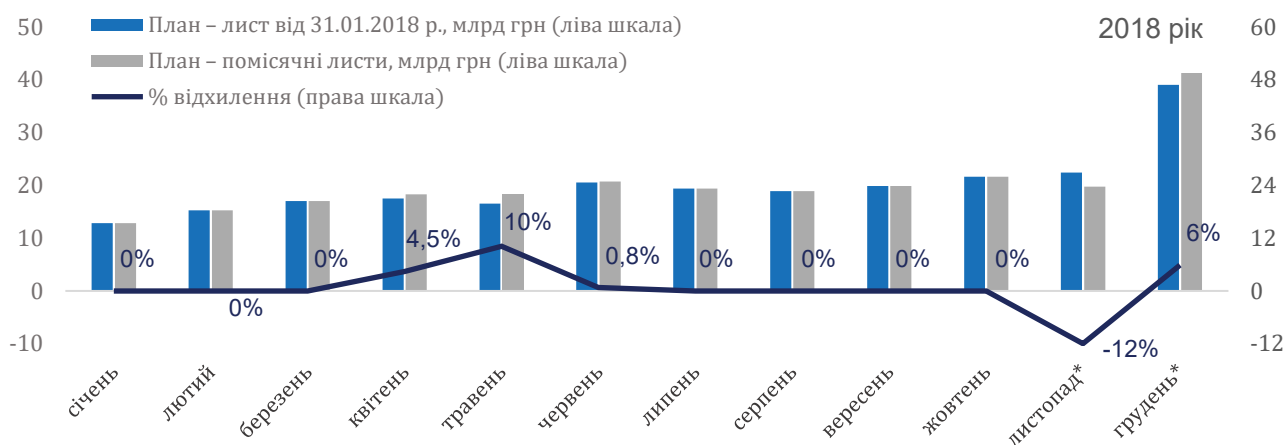
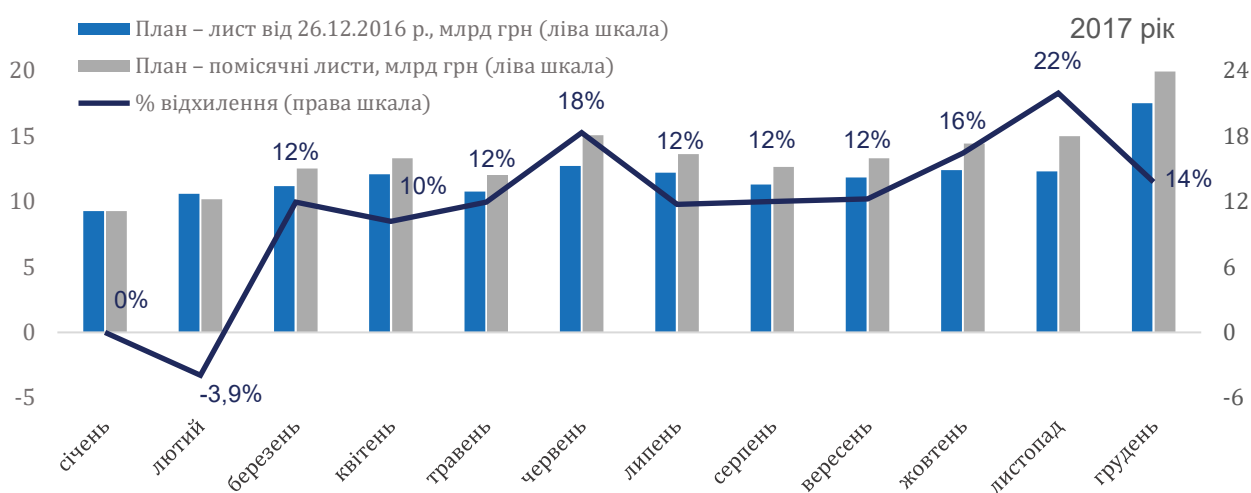
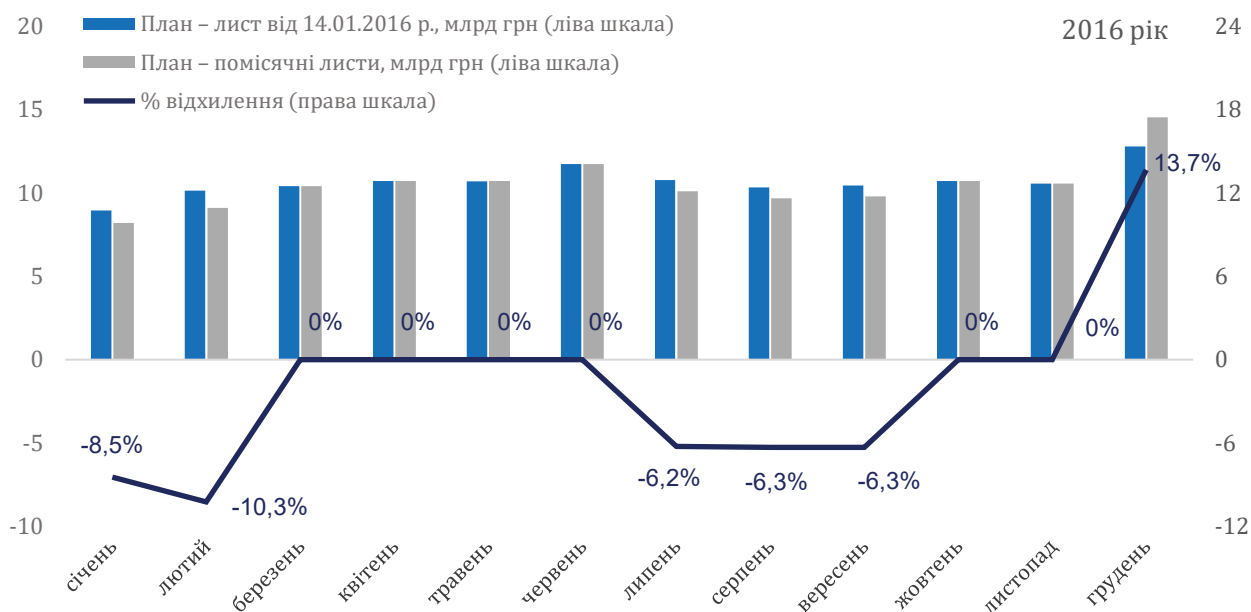
Рис. 3. Планові показники ЄСВ з урахуванням макроекономічних показників економічного та соціального розвитку України, млрд грн

Джерело: складено автором відповідно до листів ДФС о ПФУ «Щодо прогнозу надходжень ЄСВ з урахуванням макроекономічних показників економічного та соціального розвитку України»¹⁵.

Планові показники ЄСВ мають тенденцію до збільшення, що є логічним та очікуваним, враховуючи зростання заробітної плати та інфляції. ДФС України при прогнозуванні ЄСВ протягом досліджуваних років використовувався Сценарій 1, який передбачає успішне та швидке реформування економіки за підтримки міжнародного співтовариства та сприятливу зовнішньоекономічну кон'юнктуру. За цим сценарієм прогнозувалося прискорення зростання ВВП до 3%.

На початку поточного бюджетного року ДФС доводить до своїх територіальних органів та ПФУ планові помісячні показники ЄСВ на відповідний рік. Однак щомісяця має право надсилати уточнені індикативні показники. Аналіз відхилень плану на початок року від помісячних уточнень представлено на рис. 4.

¹⁵ Лист ДФС України «Про розгляд запиту» від 02.10.2018 року №15193/С/99-99-13-02-01-14.

*Індикативні показники за листопад та грудень 2018 року взято з квартального наказу ДФС України «Про індикативні показники доходів на IV квартал 2018 року» від 09.10.2018 року № 649.

Рис. 4. Індикатив ЄСВ та відхилення помісячних показників від річних у 2016–2018 рр.

Джерело: складено автором на основі аналізу листів, надісланих ДФС України до ПФУ «Щодо прогнозу надходжень ЄСВ»¹⁶.

¹⁶ Лист ДФС України «Про розгляд запиту» від 02.10.2018 року №15193/С/99-99-13-02-01-14.

Протягом досліджуваного періоду відхилення помісячних планових показників ЄСВ від встановлених на початок року має різну тенденцію. Загалом спостерігається збільшення планових значень показника в останні місяці року порівняно з їх початковими значеннями.

У 2016 році планові показники ЄСВ залишалися без змін протягом шести місяців (березень-червень та жовтень-листопад), зменшувалися протягом п'яти місяців на 6,2–10% (січень-лютий та липень-вересень) та збільшувалися лише в грудні на 14%, або майже 2 млрд грн.

2017 рік показав протилежну тенденцію. Планові показники ЄСВ переглядалися щомісяця протягом року в бік збільшення (окрім січня – показник залишився без змін та лютого – зменшено показник на 3,9%). У середньому суми збільшувалися на 12%. При цьому піковими були червень – на 18% та листопад – на 22%.

У 2018 році перегляд прогнозних показників, сформованих на початку року, відбувався протягом трьох місяців (квітень-червень) та сплановано ще на листопад-грудень.

Зауважимо, що в ДФС існує практика формування квартальних прогнозних показників ЄСВ. Однак аналіз листів ДФС України «Про індикативні показники доходів на відповідний квартал»¹⁷ засвідчив, що показники квартальних прогнозів ЄСВ ідентичні показникам, що надаються помісячно. Виключенням став IV квартал 2018 року. Так, відповідно до помісячного листа ДФС України від 26.06.2018 року на жовтень місяць очікуваний ЄСВ становив 21,6 млрд грн, тоді як відповідно до квартального наказу ДФС України від 09.10.2018 року цей показник зменшено до 19,4 млрд грн.

Також у помісячних планових показниках представлено щоденні планові показники ЄСВ. При цьому на сайті Державної казначейської служби України представлено щоденні надходження ЄСВ¹⁸, що робить аналіз більш точним та повним.

---

¹⁷ Лист ДФС України «Про розгляд запиту» від 22.08.2018 року №12648/С/99-99-13-02-01-14.

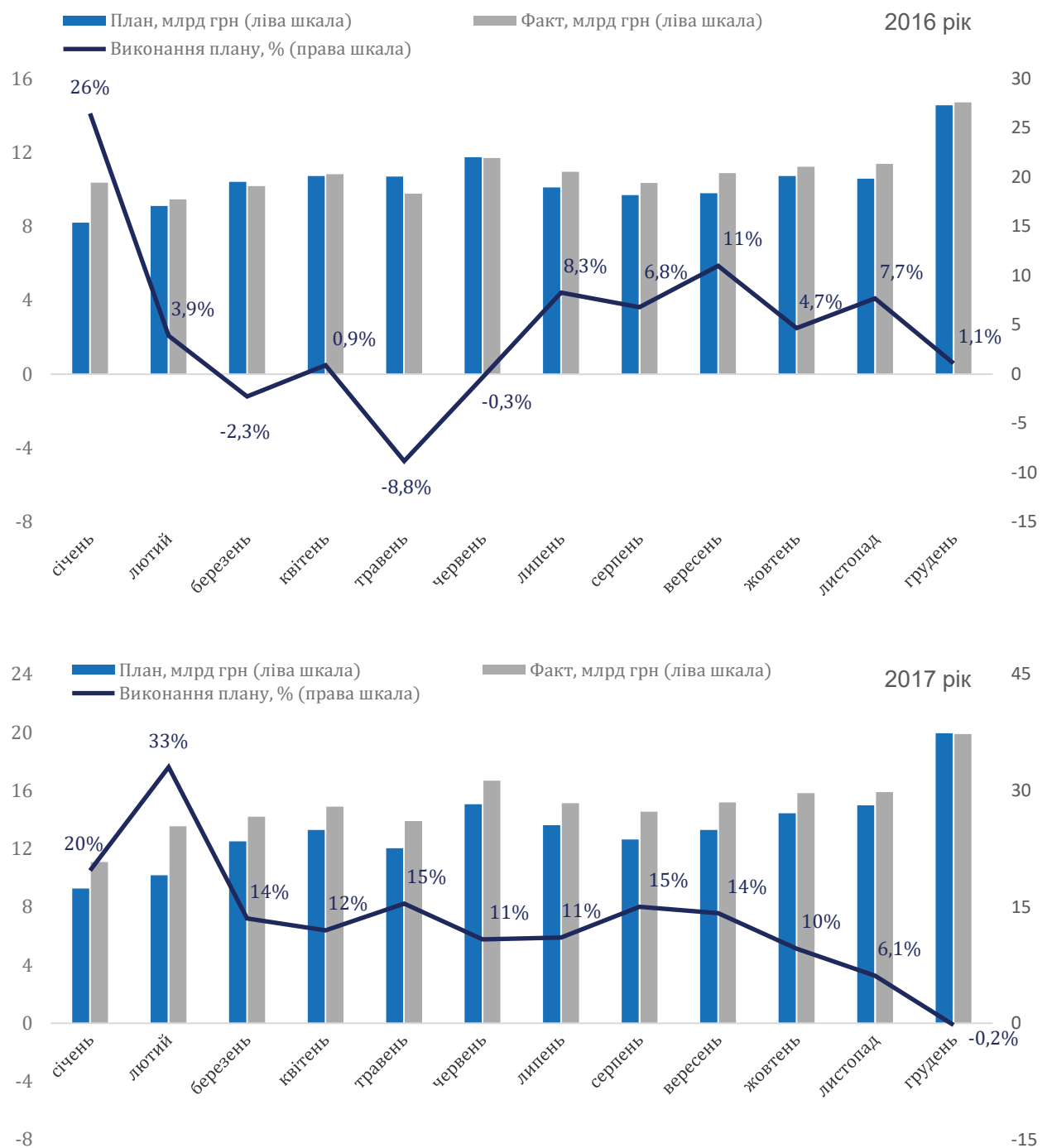
¹⁸ Державна казначейська служба України. Інформація про виконання Державного бюджету України за доходами, надходження до місцевих бюджетів та ЄСВ. Отримано з: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/415338>.

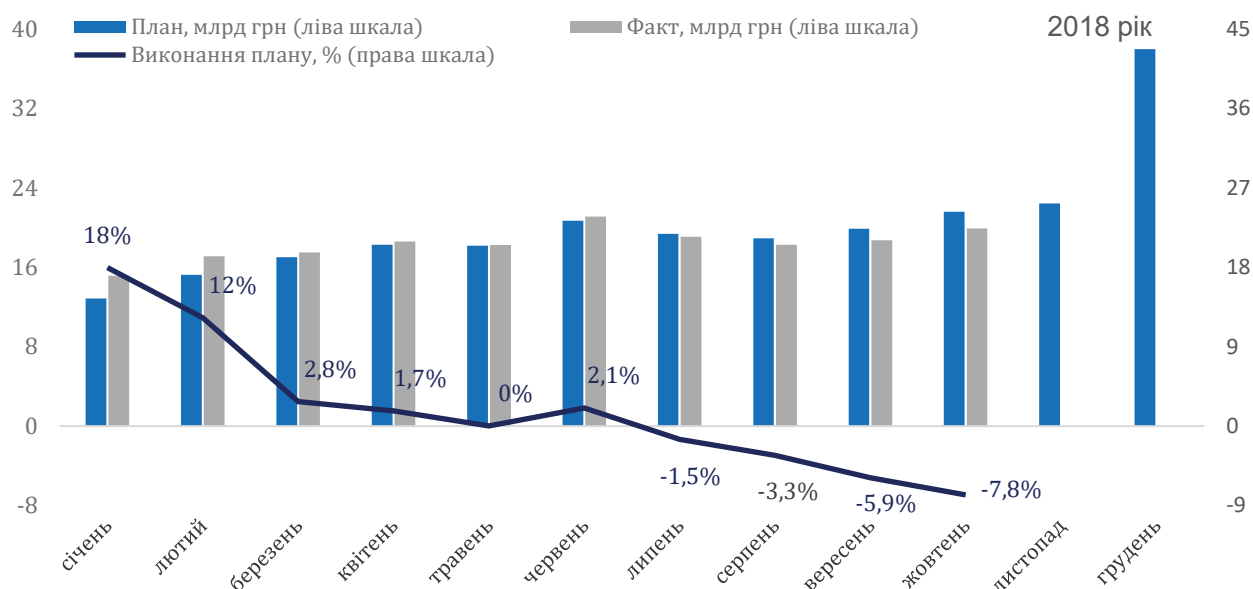
3. Результати виконання планових надходжень ЄСВ

Надалі увагу зосередимо на порівнянні планових та фактичних показників надходжень ЄСВ, зокрема визначенні відсотку виконання плану (рис. 5).

Представлений на рис. 5 аналіз показав, що за перевиконанням планових показників лідером серед досліджуваних став 2017 рік. Протягом року (окрім грудня) планові показники перевиконувалися щомісяця в середньому на 13%.

При цьому 2018 рік характеризується найбільш послідовним недовиконанням планових показників.

Рис. 5. Виконання планових показників ЄСВ у 2016–2018 рр.

Джерело: складено автором на основі аналізу листів ДФС України «Щодо прогнозу та фактичних надходжень ЄСВ»^{19/20}.

Якщо брати до уваги не помісячні, а річні показники надходжень ЄСВ, то простежується перевиконання планового агрегованого показника, зокрема:

- 2016 рік – на 4,8% (факт – 132 млрд грн, план – 126 млрд грн);
- 2017 рік – 12,4%, або 20 млрд грн (факт – 181 млрд грн, план – 161 млрд грн);
- станом на 01.11.2018 року – 1,1%, або 2 млрд грн (факт – 184 млрд грн, план – 182 млрд грн).

Фактичне значення показника надходжень ЄСВ за підсумками року показує перевиконання його планових значень. Проте, якщо аналізувати помісячні надходження внеску, то помітні окремі періоди, коли фактичне значення надходжень було менше від планового. Неврахування таких тенденцій може призводити до неточного прогнозування та повторення ситуації липня 2018 року, коли відбулася затримка у виплаті пенсій.

Водночас протягом досліджуваного періоду фактичні та планові показники ЄСВ січня значно менші за аналогічні показники грудня (наприклад, у 2018 році плановий показник ЄСВ становить 13 та 39 млрд грн відповідно). Пояснення такої ситуації ми вбачаємо в тому, що в січні зменшується розмір доходів (прибутку) застрахованих осіб, а саме:

- найманих осіб – відсутні або незначні премії, додаткові виплати (через довгі новорічні канікули, а в державних установах – через тимчасові кошториси);
- для фізичних осіб-підприємців – зменшення прибутковості (через зниження рівня споживчого попиту та ділової активності).

Проте в грудні спостерігається протилежна ситуація: виплата річних премій та додаткових виплат, тринадцятої заробітної плати, зростання споживання тощо.

¹⁹ Лист ДФС України «Про розгляд запиту» від 02.10.2018 року №15193/С/99-99-13-02-01-14.

²⁰ Лист ДФС України «Про розгляд запиту» від 11.10.2018 року №15773/С/99-99-07-02-02-14.

4. Аналіз надходжень ЄСВ за категоріями платників

ЄСВ сплачують законодавчо визначені категорії платників. У табл. 2 наведено розподіл надходжень ЄСВ залежно від категорії платника внеску.

Таблиця 2

Розподіл надходжень ЄСВ за основними категоріями платників (млрд грн)

Категорія платника	2016	2017	Станом на 01.10.2018 р.
Роботодавці на суми заробітної плати, допомоги по тимчасовій непрацездатності й у зв'язку з вагітністю та пологами	118	161	145
На суми грошового забезпечення військовослужбовців	10	12	10
Для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності та осіб, які провадять незалежну професійну діяльність	3,9	7,9	8,3
Відсоток у загальному, %	99,94	99,93	99,95
Усього	132	181	164

Джерело: складено автором на основі інформації ДФС України²¹.

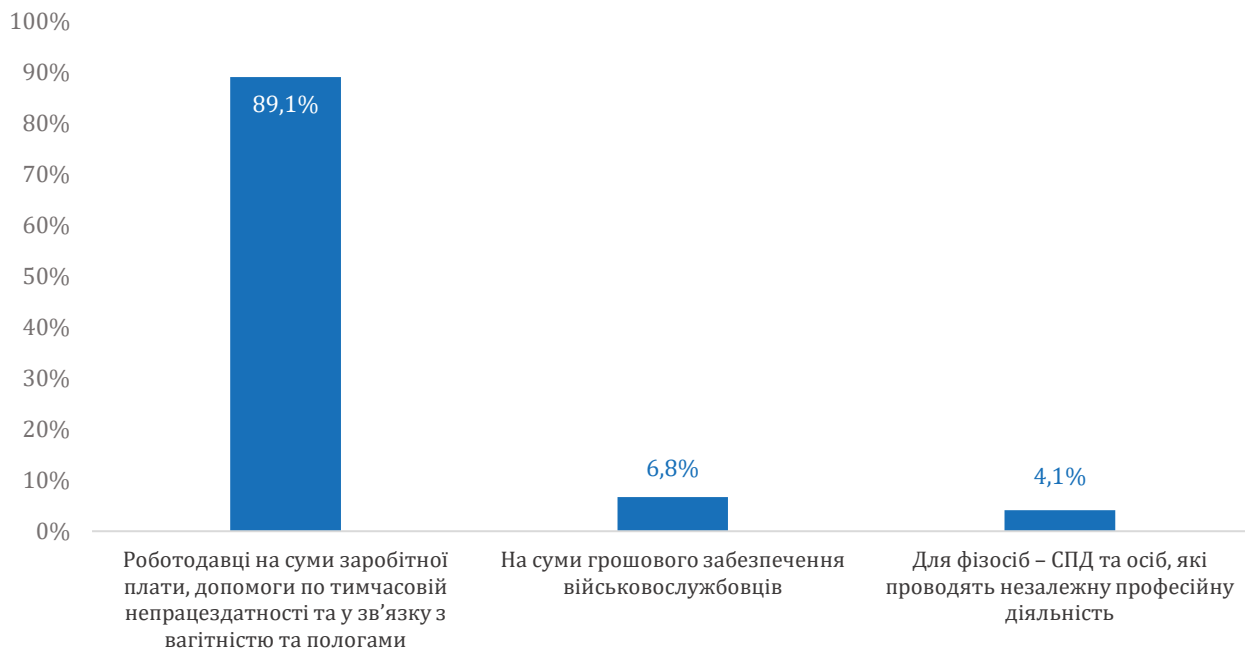
З табл. 2 видно, що в середньому 99,9% ЄСВ сплачується трьома категоріями платників податків, а саме:

- роботодавцями (у т. ч. за військовослужбовців);
- фізичними особами-підприємцями;
- особами, які провадять незалежну професійну діяльність.

Інші 0,06% ЄСВ сплачуються з суми грошового забезпечення батьків-вихователів або за умови добровільної участі в пенсійному страхуванні (станом на 01.10.2018 року – 76 млн грн). На рис. 6 представлено усереднену частку ЄСВ, сплаченого основними платниками в 2016–2018 рр.

²¹ Лист ДФС України «Про розгляд запиту» від 11.10.2018 року №15773/С/99-99-07-02-02-14.

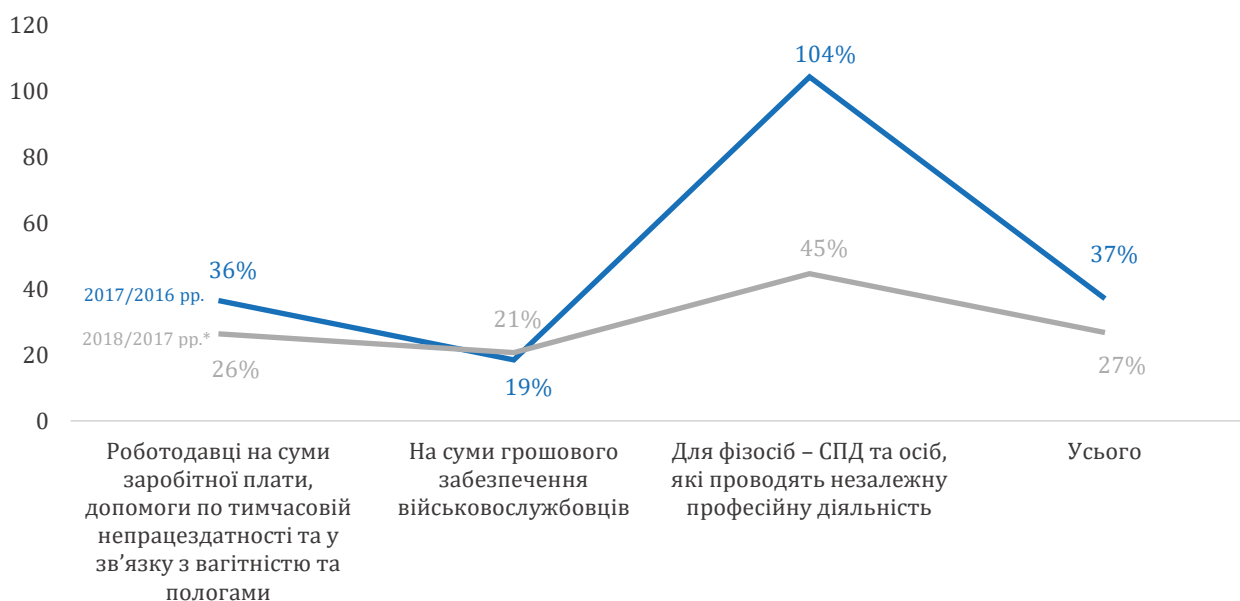

Рис. 6. Усереднена частка ЄСВ, сплаченого основними платниками внеску в 2016–2018 рр.

Джерело: складено автором на основі інформації ДФС України, отриманої у відповідь на запит²².

На рис. 6 чітко видно, що найбільшу частку ЄСВ забезпечують роботодавці, сплачуючи внесок із суми заробітної плати, допомоги по тимчасовій непрацездатності й допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами. При цьому цікавою є ситуація з темпами приросту надходжень у досліджуваному періоді (рис. 7).

* Для порівняння взято надходження станом на 1 жовтня 2017–2018 рр.

Рис. 7. Темпи приросту надходжень ЄСВ за категоріями платників у 2016–2018 рр., %

Джерело: складено автором на основі інформації ДФС України, отриманої у відповідь на запит²³.

²² Лист ДФС України «Про розгляд запиту» від 11.10.2018 року №15773/С/99-99-07-02-02-14.

²³ Лист ДФС України «Про розгляд запиту» від 11.10.2018 року №15773/С/99-99-07-02-02-14.

Найбільше зростання ЄСВ у розрізі категорій платників зафіксовано в 2017 році порівняно з 2016 роком у межах ЄСВ, сплаченого фізичними особами-підприємцями (далі – ФОП) та особами, які провадять незалежну професійну діяльність (на 104%, або з 3,9 до 7,9 млрд грн). Таке збільшення у два рази пояснюється зростанням розміру мінімальної заробітної плати (з 1 600 до 3 200 грн), що є базою нарахування ЄСВ для цієї категорії платників податків.

При цьому на зростання надходжень ЄСВ не мало впливу зменшення кількості зареєстрованих ФОП. На кінець 2017 року їх кількість становила 1,77 млн, тоді як на кінець 2016 року – 1,97 млн. Станом на 12.10.2018 року кількість зареєстрованих приватних підприємців зросла до 1,83 млн²⁴.

Що стосується ЄСВ, сплаченого роботодавцями, то темп приросту у 2018 році зменшився на 10%. Це можна пояснити зменшенням середньооблікової чисельності працівників у I півріччі 2018 року порівняно з аналогічним періодом 2017 року на 71 тис. осіб. Тоді як у 2017 році порівняно з 2016 роком зафіксовано зростання працівників – на 238 тис. осіб²⁵.

Зауважимо, що в 2018 році простежується збільшення темпів приросту тільки ЄСВ, нарахованого на суми грошового забезпечення військовослужбовців, – на 2%. Це пояснюється не лише збільшенням кількості військовослужбовців, але й збільшенням розміру грошового забезпечення.

З березня 2018 року набула чинності Постанова Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб»²⁶ від 30.08.2017 року №704, якою передбачено значне збільшення (до 60%) частки основних видів грошового забезпечення (оклад за військовим званням, посадовий оклад та надбавка за вислугу років) та зменшено частку додаткових видів виплат у структурі грошового забезпечення з 85 до 40%. За рахунок зміни підходу в нарахуванні грошового забезпечення військовослужбовців очікуваний розмір зростання такого забезпечення зафіксовано щонайменше на рівні 5%.

Водночас загальний темп приросту 2018/2017 рр. менший на 10%, ніж темп приросту 2017/2016 рр. Це свідчить про уповільнення темпів зростання надходжень ЄСВ.

---

²⁴ Opendatabot. Відслідковування закриття ФОПів в реальному часі. Отримано з: <https://opendatabot.ua/for>.

²⁵ Федерація професійних спілок України. Зведена інформація показників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Отримано з: <http://fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/sotsialne-strakhuvannya-i-pensijne-zabezpechennya>.

²⁶ Постанова КМУ «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» від 30.08.2017 року №704. Отримано з: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF>.

ВИСНОВКИ

1. Сьогодні основна базова ставка ЄСВ становить 22%. Основні платники: роботодавці (у т. ч. за грошове забезпечення військовослужбовців), фізичні особи-підприємці та особи, які провадять незалежну професійну діяльність. 89% ЄСВ надходить від роботодавців на суми заробітної плати, допомоги по тимчасовій непрацездатності й у зв'язку з вагітністю та пологами.
2. При розрахунку суми внеску існують мінімальні та граничні межі нарахувань, що залежать від розміру мінімальної заробітної плати. У 2018 році мінімальний розмір ЄСВ становить 819,06 грн, а максимальний – 12 285,9 грн. До 01.01.2018 року максимальною базою для нарахування ЄСВ було 25 прожиткових мінімумів працездатного населення, на сьогодні – це 15 розмірів мінімальної заробітної плати.
3. Для прогнозування сум ЄСВ ДФС України використовує Методичні рекомендації щодо визначення індикативних показників та очікуваних надходжень сум ЄСВ у розрізі територіальних органів ДФС, у яких визначається алгоритм розрахунку та перелік основних джерел інформації для визначення індикативних показників ЄСВ.
4. ДФС України може доводити індикативні показники надходжень ЄСВ до територіальних фіскальних органів, а також ПФУ на певний календарний період: місяць та/або квартал, та/або рік. Помісячні планові показники ЄСВ містять поденний розпис плану надходжень.
5. Аналіз показав, що існують відхилення (як у бік збільшення, так і зменшення) у планових показниках, наданих на початку бюджетного року, та помісячних уточнюючих показниках. Серед досліджуваних було виокремлено 2018 рік, оскільки протягом 7 місяців (із 9 досліджуваних) поточного року перегляд прогнозних показників, сформованих на початку року, залишався ідентичним у помісячних уточненнях.
6. За перевиконанням планових показників лідером серед досліджуваних став 2017 рік. Протягом року (окрім грудня) планові показники перевиконувалися щомісяця в середньому на 13%. При цьому 2018 рік характеризується найбільш послідовним недовиконанням планових показників.
7. Загальний темп приросту надходжень ЄСВ 2018/2017 рр. менший на 10%, ніж темп приросту 2017/2016 рр. Це свідчить про уповільнення темпів зростання надходжень ЄСВ.

вул. Лютеранська, 28а, офіс 1
тел. +38 044 290 47 37
01024, Київ, Україна
info@feao.org.ua
www.feao.org.ua
www.facebook.com/feao.vru/

© Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2018
Передрук цього матеріалу авторизований. Дозвіл на використання або передрук
тексту необхідно отримати напряму від власників прав.